

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Kisujzállásra az 54.135. csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség Kiskunfélegyháza
Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

178-eln. szám.

1939.

MEGHIVÓ

A Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületének folyó év október hó 7-én (szombat) d. e. 9 órai kezdettel Budapesten a Ferenc József Tanitók Háza (VIII. Szentkirályi u. 47.) dísztermében tartandó

évi rendes közgyűlésére

melyre minden tiszteletbeli, rendes és pártoló tagot, valamint érdeklődő vendégeket az egyesület nevében tisztelettel meghívok.

T á r g y s o r o z a t:

1. Elnöki megnyitó és évi beszámoló.
2. Számvizsgáló bizottsági jelentés.
3. 1939. július 1—december hó 31-ig szóló pótköltségvetés és az 1940. naptári évre szóló költségelirányzat. Tagdíjleszállítás.
4. Tanulmányi segélyek odaitélése.
5. Lapszerkesztői jelentés.
6. „Rády üdülőház“ gondnokának jelentése. Üdülőházi díjszabás módosítása. Új építkezések.
7. Könyv- és gyűjteménytáros jelentése.
8. Új alapszabálytervezet tárgyalása,
9. Indítványok.
10. Tisztujtítás.

S z ü n e t.

11. A választás eredményének kihirdetése. Tisztikar lelépése. Tisztség átadása.

E b é d.

12. Tanulmányi kirándulás, később meghatározandó helyre.

Szekszárd, 1939. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc sk.
az orsz. egyes. elnöke.

Jegyzet: Csak azok az indítványok vehetők tárgyalás alá, melyek 8 nappal előbb írásban az elnökhöz beküldetnek; az igazgató kartársak az iskolai lappéldányon fenti meghívót a tantestülettel láttamoztatni sziveskedjenek; tekintettel az új alapszabály tárgyalására, az általános tisztujtításra és a nagy anyaghalmazra, teljes létszámú, pontos megjelenés kívánatos.

177-eln. szám.
1939.

Meghívó.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének

v á l a s z t m á n y a

folyó évi október hó 6.-án (péntek) délután 1/23 órai kezdettel a Ferenc József Tanítók Háza kistermében ülést tart, melyre a tisztikart és választmányi tagokat tisztelettel meghívom.

T á r g y s o r o z a t :

1. Elnöki beszámoló és bejelentések.
2. A rendes közgyűlés előkészítése :
 - a) az 1939. évi július 1—december hó 31-ig szóló pótköltségvetés és az 1940. évi naptári évre szóló költségelőirányzat. Tagdíjleszállítás ;
 - b) számvizsgáló bizottsági jelentés ;
 - c) „Ráádly üdülőház“ gondnokának jelentése. Új dijszabás. Új építkezés.
 - d) könyv és gyűjteménytáros jelentése ;
 - e) új alapszabály-tervezet tárgyalása ;
 - f) indítványok ;
 - g) tisztujításra szóló javaslat.

Szekszárd, 1939. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc sk.
orsz. egyes. elnöke.

176-eln. szám.
1939.

P á l y á z a t.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pályázatot hirdet „Tanulmányi segély“ címén azon kartársak részére akiknek vidéken tanuló — elsősorban főiskolás — gyermekeik vannak.

Jól megokolt kérelmek szeptember 20-ig juttatandók el az elnökséghez. Tagdíj-hátralékos tagok kérelme figyelembe nem vehető.

Szekszárd, 1939. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc sk.
az orsz. egyes. elnöke.

Mezőgazdasági Népiskola és a nyolcosztályu elemi

Lapunk legutóbbi számának vezércikke foglalkozott röviden a nyolcosztályu elemi iskola és a mezőgazdasági népiskola kérdésével. A fent említett vezércikk rövideje mellett is magában foglal egy óriási kérdőjelet, hogy mi is lesz velünk tulajdonképpen. Mélységesen igaza van a cikk írójának, mikor azt írja — „bizonyos mértékű elfogódottsággal várakozunk a kifutó intézkedésekre, mert a részleges megvalósítás folyamán a mezőgazdasági népiskoláknak kapcsolódásánál némi szervi megszakadások történtek, melyeknek következtében a két iskolatípus addigi összefüggő működése olyan válságba került, ami az általános vonalú beállítás után még súlyosbodhat, sőt teljesen lehetlenné is válhat megfelelő gyökeres szervezés, illetve átszervezés eszközése vagy legalábbis a két iskola egymáshoz való viszonyának kategórikus meghatározása nélkül, mert ez utóbbinak hiányában már is kialakulhatott az az itt-ott jelentkező — lokális és szubjektív — magyarázat a két iskolafajta viszonyáról olyan formában, ami egyáltalán nem szolgálta a népoktatás nemes ügyét, legkevésbé a kívánatos testvéri jóviszonyt, ami pedig első és elengedhetetlen feltétele a két iskola harmonikus, zavartalan építő munkájának.“ — Talán kissé hosszú idézetet vettem, de nem árt ha ezeket a sorokat mégegyszer elolvassuk. Nem ismerem, hogy milyen megoldás vár iskolánkra az új törvénnyel kapcsolatban, a kibontakozásnál majd elvállik, addig azonban sok tépelődés, vitatkozás lesz a „lokális és szubjektív“ magyarázatok miatt. A problémák eldöntése tehát az új iskolatörvény gyorsabb keresztülvitele miatt igen égetővé vált s szeretnénk hinni, hogy ez ránk nézve kedvezően intéződik el, bízva iskoláink létjogosultságában és abban, hogy Miniszterünk tapasztalhatólag védőszárnyai alá vett bennünket.

Ugyanazok az aggodalmak merültek fel bennem is, mint az említett cikk írójában, mikor a napokban beszélgettem az egyik vezető lelkipásztorral. Szóba került a nyolcosztályú elemi is és mondja a Nagy-

tiszteletű úr, hogy most a tanítók létszámát fel kell emelni emiatt, de nem tudja érdemes-e, mert a gyermekek nagyrésze a mezőgazdasági népiskolába fog járni, tekintve hogy ott hetenkint egy vagy két tanítási nap van osztályonként. Szerény véleményem szerint, ha mi is maradunk párhuzamosan az elemi iskolával, úgy tagadhatatlanul sok összeütközésnek, vitás eseteknek és osztzkodásnak nézünk elébe. A párhuzam helyett sokkal célirányosabb lenne, ha továbbra is az maradna a helyzet, hogy az elemi iskola folytatásaként következne a mi iskolánk. Ez természetesen csak a tankötelezettségi idő meghosszabbításával lenne elérhető. Azzal tisztában vagyok, hogy ez nehéz dió lenne, mert a jelenlegi tanköteles korhatárt is sokan nehézményezik a szülők közül. Ez azonban csak egyéni érdek megnyilvánulása, amit nagy horderejű kérdések megvalósításánál nem vehetünk figyelembe. Később a szülők is rájönnek arra, hogy ez az ő érdeküket is szolgálja. Az állam szempontjából is igen fontos lenne az, hogy népességének nagy részét alkotó kisgazdatársadalom minél alaposabb szellemi kiképzésben részesüljön. Így lehetne a mi iskolánkban a kisgazda nevelést tökéletesen megvalósítani. Ebből a szempontból pedig feltétlenül arra lenne szükség, hogy a gyermek minél hosszabb ideig — minél magasabb korig — üljön az iskola padjaiban. Tudjuk nagyon jól, hogy az iskolából kikerülő gyermekek nagyrésze milyen hamar elfelejti a tanult ismereteket.

A mi szempontunkból pedig határozotlan nagy előnyt jelentene az, ha növendékeink a nyolcosztályu elemi elvégzése után kerülnének iskoláinkba. Fejlettebb intelligencia, komolyabb életfelfogás, kialakultabb egyéniség mellett egészen más eredménnyel vehetnék birtokukba növendékeink az iskolánk által nyújtott ismereteket. A mi iskolánk az élet iskolája s az ott tanultak mind komoly, pénzreváltható értéket nyújtanak a magyar kisgazdatársadalom számára. Ezeket az ismereteket mennyivel más szemmel nézné egy fejlettebb koru 14—17 éves

gyermek, még ha komoly tanulmánygyással jön is hozzánk, nem látja és nem is láthatja meg az előadottakban rejlő mélységeket és magasságokat, ebben a korban még leginkább csak percipiálnak a gyermekek, de nem élük át a szerzett ismereteket. Mennyivel könnyebb lenne a munkánk, mennyivel többet adhatnánk át a gazdálkodás örök szép tudományából növendékeinknek. Ilyen megoldás mellett iskolánk nivója igen sokat emelkedne.

A tankötelezettség meghosszabbítását enyhíteni lehetne azzal, ha általánossá tette a már sok iskolánknál meglevő tanév rövidítés. A mezőgazdasági népiskolákba járó növendékek otthoni elfoglaltsága minden vidéken nagyobbára azonos s így mindenütt megvalósítható lenne a tanév rövidítés. Iskoláink népszerűségükben emelkednének, ha tanulói a szorgosabb mezőgazdasági munkák idején odahaza maradhatnának. A közoktatás nem veszítene viszont a tanév rövidítéssel a szorgalmi időből semmit, mert az megtérülne azáltal, hogy a gyermekek magasabb életkorig járnak az iskolába. A tankötelezettség meghosszabbításának óriási jelentősége lenne az általános műveltség szempontjából is. Az intelligens középosztály — ha nehezen is — amennyire teheti taníttatja tovább gyermekeit, de az ő gyermekeik a jövő generációjának csak egy kisebb csoportját képezik. A nagyobb tömeget az alsóbb néprétegek gyermekei adják, akikre nagyon ráférne az a kis utánképzés. Tapasztalat szerint nagyon sok gyermek igen hamar levetkőzi magáról az iskola által nyújtott páncélt s pár év múlva már a nevét is alig tudja leírni. Nagyon jól tudjuk, hogy minél hosszabb ideig van a gyermek a tanító, nevelő kezében, annál később, vagy egyáltalán nem is kerül a lélekmérgezők karmai közé. Minél magasabb korban jönnek a tanulók iskolánkba, annál hamarabb, annál elevebben vihetik át saját életükbe az itt szerzett ismereteket. Így válna igazán való életté a gazdasági tudomány.

Fejlődést a mi számunkra csak így jelenthet a nyolcosztályú elemi, ha utána következik a mi iskolafajtánk. Tantervünk

anyagát még bővebben, még részletesebben és más formában nyújthatnánk növendékeinknek. Több módunk, időnk lenne a gazda-nevelésre.

A gyermek számára is így jelentene ez a nagyhorderejű kérdés fejlődést, mert tovább járnának iskolába, hosszabb ideig élveznék az iskola oktató, nevelő és szociális áldásait.

Ez a cikk nem akar irányadó lenni ebben a fontos kérdésben, ezt sokkal avatottabb tényezők fogják megoldani. Egyszerű kis elmefuttatás akar lenni, inkább beszélgetés önmagammal. Indítóok egy vezércikk igen komoly gondolata volt. Ez a gondolat szinte rákényszerített arra, hogy foglalkozzam vele. Olyan kérdés ez, amely nagy előnyököt, de hátrányokat is jelenthet számunkra. Az előlött való töprengés, aggodalmaskodás nagyon időszerű és helyénvaló, hiszen már annyi csalódás ért bennünket. Mégis egy út lehet csak számunkra; legyünk bizalommal, várjunk türelemmel s akarat legyen bennünk azt hinni, hogy egyszer már nekünk is megvirad. Eszembe jut Senecának egy bölcs mondása, „Ducunt volentem fata, nolentem trahunt“. (Az akarót vezeti, a nem akarót vonszolja a sors.) Ne engedjük, hogy vonszoljon a sors bennünket, hanem a jobb jövőbe vetett hit akaratával vezetessük magunkat pályánk rögös, de sok szépséget nyújtó útján.

Nagykőrös.

Fazekas István.

Budapesten többszörösen
I. díjjal kitüntetett törzsből

eladók

6 hónapos magyar nemesített kendermagos
tenyészkasok

4 pengő + 60 fillér csomagolási költség ab

Mezőgazdasági Népiskola

SZEKSZÁRD

Az iskolák szerepe a jövedelmező baromfitenyésztés előmozdításában*

A baromfitenyésztés jövedelmezőségével és jelentőségével óhajtók röviden foglalkozni. A mai időkben nemcsak a gazdasági szakemberek, közigazgatási hatóságok, hanem az iskolák irányítói is teljes mértékben ismerik már a baromfitenyésztés nemzet- és közgazdasági jelentőségét. Azonban az értekezés olvasói között lehetnek olyanok, akik előadásom címét hallva, úgy gondolkoznak, miért éppen a baromfitenyésztés került napirenden, holott más nagyobb állattenyésztéséről is lehetne szó.

Ezek megnyugtatóra közlöm, a külkereskedelmi hivatal 1932—38 évi adatait, amelyek teljes mértékben igazolják a baromfitenyésztés előtérbe jutását a többi állattenyésztési ágak között. Ezek az adatok szembetűnően közlik azt is, hogy ezek a kis tollas jószágok a buza után a legtöbb idegen pénzt hozzák országunk számára. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy a belső fogyasztás a kivitelnek több mint kétszerese, akkor látjuk, hogy a baromfitenyésztés évenkénti hozama meghaladja a 200 millió pengőt.

A megnagyobbodott országunk baromfiállománya 43 millió darabra tehető. Az általuk elfogyasztott takarmány 6 millió q-ra becsüljük. Mivel táplálkozási rendszerünk a háború után teljesen megváltozott, a marhahús, burgonya, bab fogyasztás nagymértékben csökkent, a baromfi-hús, tojás, vaj, sajt és gyümölcsfélék fogyasztása erősen emelkedő irányzatú lett. A jelzett baromfiállomány 92 százalékban kis emberek kezén van és ebből eredő jövedelem is ezek között oszlik meg, így lesz szembetűnővé a baromfitenyésztés szociális jelentősége a többi állattenyésztési ágak közt. A baromfitenyésztés rendkívüli jelentőségét e száraz tények minden vonalon igazolják.

Érdekes, hogy ezt a nagy eredményt az az állattenyésztési ág eredményezte, amely az összes tenyésztési ágak között talán a legelhanyagoltabb bánásmódban részesül. A nemtörődömség, tudatlanság, legtöbb esetben a hozzá nem értés nagyban hátráltatta a baromfitenyésztés okszerűségének és jövedelmezőségének kellő kifejlő-

*A szegedi tankerület közleményeiből.

dését. Ezért van szükség komoly, széleskörű oktatói munkára, hogy e tenyésztési ág méltó helyét a mezőgazdasági kereteiben elérhesse s ez alkalommal azért szólok én is a rendelkezésemre álló igen rövid idő keretében a baromfitenyésztésről, hogy rátereljem szives figyelmüket e fontos állattenyésztési ág érdekeire.

Az elemi iskola alsó osztályaiban rendszeres baromfitenyésztésről még nem lehet szó, azonban beszédértelelmyakorlat és olvasmánytargyalás keretében már is megfelelő alapismeretek nyújthatók. Kívánatos megszerettetni a gyermekekkel ezt az állattenyésztési ágat. Már az V.—VI. osztályban komolyabb ismeretek nyújtása is szükséges, mert sok gyermek a mai nehéz időkben csak azzal az ismeretekkel vág neki az életnek, amit az elemi iskola nyújtott.

A 8 osztályos népiskolában a gyakorlati és szemléltető alapon kellene a baromfitenyésztés oktatását végezni, mert tulajdonképpen ezek az ismeretek kapcsolják össze az iskolát a gyakorlati élettel. A természeti és gazdasági tudnivalókra ez osztályokban heti 4—4 óra van felvéve, így jut idő arra, hogy a kis emberek életéhez kapcsolódó állattenyésztésből a legfontosabb ismereteket nyújtsák és ez az ismeretközlés az Alföld legnagyobb részén, így tankerületünkben is a baromfitenyésztés legyen.

Az elemi iskolát végzett és középiszkolába nem iratkozógyermekek egy része az általános, a másik részük pedig a gazdasági irányú továbbképző népiskolába kerül. Mindkét típusba fel van véve az állattenyésztési ismeret és tanítás feltétlen fel is veendő, mert mindkét iskolaféleségben a kiscsajdgyermekek hatalmas létszámának nyújthatunk ezzel gyakorlati ismereteket.

A mezőgazdasági népiskolákban a baromfitenyésztés rendszeres oktatása már rendszeres gyakorlati alapon történik, mert kivétel nélkül minden iskola baromfitenyésztéssel foglalkozik, sőt az iskolák baromfiállománya több helyütt állami ellenőrzés alatt áll. Ezekben az iskolákban a baromfitenyésztés már külön tantárgyként szerepel.

Itt megvalósítható a rendszeres törzskönyv vezetés is, a haladásnak legbiztosabb alapja.

A polgári iskolák tanítási rendjében is megfelelő óraszámokban kell szerepeltetni a baromfitenyésztést, mert a tanulóknak majdnem 50 százaléka kisgazdaggyermek. Az itt szerzett ismeretek különösen a leányoknál bőségesen használhatók a szülei házában.

Az elsorolt nevelő iskolák tanterve olyan tehát, hogy bőséges alkalmat nyújt a baromfitenyésztés iránti érdeklődés felkeltésére, e foglalkozási ág otthoni megfigyelésére, az abban való gyermeki tevékenységre, sőt a legfontosabb tenyésztési elvek elsajátítására is.

Ismeretes, hogy korunk birtokpolitikája az önálló kis- és törpebirtokosok gyarapítására törekszik. Ezeknek háztartásában és gazdasági üzemében a baromfitenyésztés az egyik legfontosabb tényező, a jövedelmet és a jobb megélhetést biztosító foglalkozás. Iskoláink nemes feladata, hogy a jelen és a jövő földmivelő társadalom figyelmét a kézenfekvő tényekre ráterelje és már a gyermekkortól kezdve a nevelés és oktatás módszereinek igénybevételével a gondolatot az eddiginél öntudatosabbá tegyék. Ha a gyermek mint leendő földműves vagy gazdasszony már az iskola padjaiban elsajátítja a baromfitenyésztés alapismereteit és oktatói révén figyelme ráterelődik e fontos állattenyésztési ágra, annak legfontosabb irányelveire, sokkal használhatóbb segítőtársa lesz szüleinek és idővel értékesebb tagja a gazdatársadalomnak, mint amilyen eddig volt.

Pedagógusaink nagy része szeret a mezőgazdaság valamelyik ágazatával foglalkozni. Közismert tény, hogy méhészeink és faiskolakezelőink legjobbjai a tanítók sorából kerülnek ki. Sok tanító és tanár virágos kertje, szőlője, gyümölcsöse példátadó a községben és környezetében. Igen sok tanítócsaládnak pedig a baromfitenyésztése lett kiváló és messze környéken ismert látványosság. A baromfitenyésztés, mint tanítói mellékfoglalkozás vetekszik a méhészettel, kertészettel és sok más megengedhető kereseti forrással. Ismerünk tanítócsaládot, amelynek 100 tyukból álló baromfitenyésztete évi 1700—1800 P bevételt hoz.

Gyomán egy szegény asztalos 9 heti korai csirkeneveléssel 700 pengő tiszta hasznot ért el. Vásárhelyen—Kutason Gregusék jövedelmező baromfitenyésztése már közismert. Nálunk a keltetőgépek legjobbjait Gergely nevű tanítótársunk találta fel és készíteti. Dánia szövetkezeteit, tojás és baromfikivitelét ugyancsak tanító szervezte meg. Ha pedig az oktató egyúttal gyakorlati baromfitenyésztő is, tanítási és nevelési sikereit a szemlélet, a bemutatás és a példaadás megbecsülhetetlen értékei is kísérik, eredményeiben gazdagítják. Kívánatos lenne tehát, hogy pedagógusaink közül is mentül többen legyenek gyakorlati baromfitenyésztők és ez állattenyésztési ág korszerű kedvelői.

A baromfitenyésztés sikerét és jövedelmezőségét a tudás és gyakorlaton alapuló egyöntetű fajtakiválasztás, az évenkénti vérvizsgálat, a keltető központok és az állami eltenőrzés alatt álló tenyészetektől anyagpótlás és vérfelfrissítés, a csapófészkes ellenőrzés, a helyes takarmányozás és gondozás mellett a ragályos betegségek elleni céltudatos védekezés képezi. Mindezeknek az ismerete már a fiatalság lelkében való megrögzítése az iskola és a tanító feladata lehet, a nevelő iskoláknak pedig a közgazdaságtan terén való szereplésre ezzel igen szép és magas terep nyílik. Hálás, sikeres tevékenység tehát, érdemes is vele foglalkozni. A megfelelő iskolai eredmények eléréséhez ugyanis nem elegendő a tanterv és az utasítás. Idézem dr. Becker Vendel javaslatát: hogy az oktatás, különösen a gazdasági oktatás sikere nem annyira az iskolán, mint az oktatószemélyzetten fordul meg. A baromfitenyésztés érdekében tehát kivunatos lenne a nevelőiskolák oktatóinak gyakorlati foglalkozása is ezzel a tenyésztési ággal.

Meg vagyok győződve arról, hogy hazánk megerősödése és jövője boldogulása a földmivelők és kisbirtokosok anyagi erősödésével egy síkon halad. Ezek jólétének, megelégedésének a legbiztosabb alapja a gazdasági kultúra s ennek minél szélesebb körű általánosítása. Ennek keretében a nevelő iskolák a sikeresebb baromfitenyésztés végzésével méltó helyet vívhatnak ki számukra.

v. Bocskóy András.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

48. SZÉKESFEHÉRVÁR.

Az ősi Alba, majd királyi Fejérvár, a török alatti Üsztüni Belgirád romjain felépült korszerű város, a mai Székesfehérvár három gazdasági oktató intézménnyel rendelkezik. Két alsófokú iskolája: a községi mezőgazdasági nép- és a m. kir. téli gazdasági iskola, — középfokú iskolája pedig a Szent István m. kir. középfokú gazdasági tanintézet. A szakoktatási intézeteknek e halmozása mindenképen megokolt, mert bár a nagybirtok aránya Fejér megyében felülmúlja az országos arányt, viszont Székesfehérvár tj. város 20.823 k. h. kiterjedésű határában csak egy nagybirtok van, a város földvagyona s ezt úgyszólván egészében kisbirtokokba adva hasznosítják. A városi határnak 54,6%-a kisbirtok, 16,6%-a pedig törpebirtok vagy ház belsőséggel.

A gazdasági ismétlő-iskolát kertészeti jelleggel az 1906. évben szervezte meg a városi törvényhatóság (165/8438., 8555. sz. véghat.) és részére 2 k. h. területet ajánlott fel. Az 1923. évben a „Pörös“ nevű határrészen 24 k. h. 877 □-öl területet adott át s ezáltal az önálló gazdasági népiskola gazdálkodási irányzata a mezőgazdaság lett. A később hozzácsatolt területekkel, majd az 1927. évben emelt tanügyi és gazdasági épületekkel (3.333,333.333 korona városi + 1.000,000.000 korona állami hozzájárulás) a jelenlegi iskola 30 k. h. 1403 □-öl területen, mintaszerű felszereléssel

egyike hazánk legkiválóbb e nemű intézeteinek.

A város belterületének északi oldalán, a Koppány utca 2—4. szám alatt levő iskola és major a tanítógazdaság területén fekszik s ez kedvező állapotot teremt az elméleti, valamint gyakorlati oktatás számára, egyúttal könnyen hozzáférhető a 4081 törpe- és 766 kisbirtok tanulnivaló gazdáinak. Itt említjük meg csupán jellemzésül, hogy Székesfehérvár város határában rendszerint 50% a kukoricával és 25—27% a gabonafélével bevetett terület a szántóföldeken és 1000 k. h-ra számítva kb. 100—100 lovat, illetve szarvasmarhát, 450 sertést, azonkívül 2500 baromfit, 60 házinyulat tartanak.

Iskola és oktatás.

Nagyemlékű Klébelsberg Kunó gróf alkotásaként az 1927 év őszére készült el az egykori vadvizes mocsár helyén az emeletes iskolaépület, 6 tan-, 2 munkateremmel, irodákkal, könyvtár, szer-tárhelyiségekkel, nemkülönben az alagsorban háztartási konyha-, kamrával, hűtővel és tanítási eszközökkel felszerelve. Ugyanekkor épült az igazgatói lakás kis kerttel körülvéve. Így 21 évi hanyatlás után, a városi iskolák kölcsön tantermeiből új, egészséges termekbe költözött a továbbképző tan-köteles ifjúság és megindulhatott a rendszeres oktató-munka most már gyakorlati kiképzéssel egybekötve.

Iskolaépület.

Csikókifutó.

**A tanulók létszámának változása
az 1925. évtől kezdve.**

Évek	tanévben	tanuló
1925—26.	861	tanuló
1926—27.	777	„
1927—28.	708	„
1928—29.	530	„
1929—30.	397	„
1930—31.	338	„
1931—32.	432	„
1932—33.	512	„
1933—34.	601	„
1934—35.	743	„
1935—36.	784	„
1936—37.	790	„
1937—38.	858	„
1938—39.	718	„

Az iskolai munkán kívül a tantestület élénk részt vesz az 1933. évtől kezdve az iskolán kívüli népművelésben. Téli vasárnap délutánok vetített-képes előadásai, leánytanulóknak az iskolai színpadon való ifjúsági előadásai, táncszámai nagyszámú érdeklődőt vonzanak és sok meleg este zajlott le a boldog szülők és kipirult arcú szereplők öröme.

A nyári nagy szünetben több ízben méhészeti és kaptárkészítő tanfolyamot tartott az iskola tekintve, hogy volt m. kir. méhészeti felügyelő is tagja a testületnek, az 1934. és 1935. évek nyarán pedig saját kezdeményezéséből tanítók és tanítónők részére 4 hetes gazdasági tanfolyamot rendezett, hogy főként a vármegye nagyszámú gazda-

sági továbbképző népiskolájában képesített tanítók láthassák el a szolgálatot. A törekvő tanítóság önkétségén vett részt jelentős számban a tanfolyamokon és valóban segítő, tanácsadó anyaiskolának tekinti a megyeszékhely mezőgazdasági népiskoláját.

Időnként — a város megértő hozzájárulásával — kiállításokon mutatja be az iskola terményei javát és tanulóinak a téli tanfolyamokon előállított készítményeit: kosarakat, keféket, seprüket, famunkákat, női kézimunkáit, raffia- és hánccsfonását, hímes tojásait, befőzött gyümölcszeit, mézes tésztaikat. A budapesti Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásáron az 1934. és az 1939. évben két-két önálló tárgykör kidolgozásával vett részt. Egyike az iskola „madárvédelmi mozgalmá"-t szemléltette, másika „az eke fejlődéstörténetét" tárta fel. Mindkét anyag felkeltette Magyarország Kormányzójának is érdeklődését és a közönség értékes elismerése mellett ez volt az iskola munkálkodásának legnagyobb kitüntetése. Az 1932. és az 1939. évben egy-egy saját tenyésztésű üszővel hazahozott III. díj szaporította a kisebb állatokkal szerzett különféle oklevelek sorát.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete az intézet szép könyvtártermében helyezte el megalapítása óta az egyesületi könyv- és gyűjteménytárat, melynek kezelője mindenkor a testület egyik tagja, ugyanitt áll az olvasók rendelkez-

Díjazott 2 éves üsző.

zésére a m. kir. földművelésügyi minisztérium 35 kötetes szakkönyvtára.

Az iskola tanerői voltak a múltban: Paál Dávid †, Skultéty László †, Sebestyén Ilona, Nagy Mihály, Nagy I. Béla †, Kalmár Margit, Kamenszky Béla, Kapcza Ilona, v. Gyutay István, Bernády Margit, Bors István, Németh Béla †, dr. Sohárné Mészáros Matild, v. Csapóné Wágner Paula, Vargha Imre †, Fedora D. Sándor, Nickel János, Lelkes Mária, Kayser Irma, László Rózsa.

Az iskola tanerői a jelenben: Tuboly Jenő igazgató, Balatoni Béla, Bucsy Z. Jenő, Deák Katalin, dr. Fedoráné Bertalan Margit, özv. Kántorné Metzker Borbála, Temessy Ilona, és Kovács Margit óraadó helyettes.

Tanítógazdaság és gazdálkodás.

A gazdasági terület fekvés és összetétel szempontjából nem a legmegfelelőbb és szabálytalan alakja, népes utcák és forgalmas utaktól határolt volta miatt mint gazdaság tetszetősnek nem mondható. A terület egy jó része mélyfekvésű, vízjárta lévén, szántóföldi termelésre nem alkalmas és mint rét és legelő hasznosul. A kissé magasabb fekvésű birtokrészt messziről feltűnő sziklafoltok tarkítják, jelölül annak, hogy ez a rész sem alkalmas minden mezőgazdasági növény termelésére. A hatalmas méretű jól felszerelt díszes iskola a városnak semmi hasznot nem nyújtó még

ma is az úgynevezett Perösnek ismert gyakorlóterületével igen nehéz helyzet elé állította az iskola igazgatóját és tantestületét. Az elődök telknsítéssel kezdődő fáradhatatlan nagy munkájának köszönhető, hogy a régi nádas helyén álló impozáns épület szépen fejlődő parkkal van körülvéve és a régi rossz libalegelő helyén példát mutató és jövedelmet nyújtó gazdálkodás folyik. A gazdasági terület kedvezőtlen határoltsága miatt állandó károsodásnak van kitéve, a termények és ültetvények egy jelentős %-át pusztítják el az azon keresztül járók. Ennek megakadályozása céljából az egész gazdaság drótsövényvel fog körülvétni, ami már folyamatban is van. A gazdaság 30 k. h. 1403 négyszögöl területéből a belsőség 12 k. hold, rét és a forgón kívül kezelt lucernás leszámítása után maradt 16 kat. hold művelés alatt álló terület 4-es vetésforgó szerint kezeltek és pedig: 1. Takarm. 2. Őszi gabonafélék. 3. Kapásnövények. 4. Tavasz gabonafélék.

A természetes adottságok és pedig a más célra fel nem használható rétterület és a jó értékesítési viszonyok az állattenyésztési üzemágnak erős kifejlesztését tették indokolttá. Ezt kívánta a sovány szikes talaj is. Nagy tejelő tehének beszerzése, később ilyenek benevelésével egy szép jövedelmet nyújtó tejgazdaságot sikerült létesíteni. Az iskola zárt palackokban szállított teje és egyéb

terméke kitűnő hírnévre tett szert és nagyon jól értékesül. A 700 pengőt is elért havi tejszűrésből a kiadások fedezése után mód nyílt kiváló tejelő és tenyészállatok beszerzésére. Volt idő, amikor a saját erejéből beszerezett 17 fejős tehene volt az iskolának. A fölős jövedelemből istállót, ólakat, félszert építettünk, a szükséges tejjgazdasági eszközöket, fölöző-gépet vásároltunk, kerítéseket emeltünk, telepítettünk, szerszám és eszközöket vettünk és mindezekon kívül jelentős összegű jövedelmi feleslegeket is szolgáltatunk be városunknak. Ugyancsak ez az üzemág jövedelmezősége tette lehetővé a lóállomány kicserélését és jó tenyészkanca beszerzése és nevelése folytán az iskolai lótenyésztés felvirágoztatását. Jelenleg a tenyészkancaikon kívül 4 értékes csikója is van az iskolának. A feldolgozás után nyert sovány tej nagyban elősegítette a sertésenyésztés fellendítését is, ami szintén igen szép hasznot hozó üzemága lett az iskolának. A nagyobb üzemágak kifejlesztése mellett a kisgazdára nagyon fontos apró üzemágakról sem feledkeztünk meg. Baromfikeltezőközpont létesítésével, baromfifarm felállításával igyekeztünk a tenyésztőket megfelelő anyaghoz, az iskolát pedig jövedelemhez juttatni. Ugyanezt a célt szolgálja az iskola méhészete, konyhakerti termelés és gyümölcskertészete is. Minden törekvésünk az, hogy tangazdaságunkkal az oktatási célon kívül a kisgazdák részére példaadó mintát is adjunk. Ez a célkitűzés vezetett bennünket akkor, amikor a Városi bérföldekből 32 hold földterületet vettünk ki haszonbérbe, hogy a bérlők részére mintagazdaságot létesítsünk ott. Nagy munkával sikerült az elhanyagolt földet rendbehozni és szép eredményeket elérni. Bérletünk utolsó előtti évében a bérletet felsőbb rendeltetésre visszaadtuk, a város 2.000 P-vel drágábban adta ki azt a kisgazdáknak az utolsó évre. Ezt a többletet a mi trágyánk és munkánk eredményezte, — ez az iskolát illette volna meg.

A szarvasmarhatenyésztő egyesület tagja lettünk, a kiválóbb egyedek törzskönyvezve vannak. Egy ilyen kiváló üszönk Virág leánya III. díjat nyerte, testvére mint apaállat 700 pengőért adatott el. A tejellenőrzés megállapítása szerint a legnagyobb tejhozamú a Csokros tehenünk, napi 34 liter teljesítménnyel.

A gazdaság jelenlegi állatállománya: 2 drb tenyészkanca, 3 drb 1 éves, 1 drb szopós csikó, 8 drb fejőstehén, 2 drb 2 éves üsző, 2 drb szo-

pós borjú, 4 drb anyakoca, 20 drb 6 hónapos süldő, 25 drb szopós malac, 100 drb tojó-tyúk, 60 liba, 100 kacsa, 400 növendék baromfi, 300 galamb, 8 méhescsalád. A bérlet után leredukált állatállomány a birtok területéhez mérten erős állattartásnak felel meg és az alábbi jövedelmi mérleg szerint a gazdaság főjövödelmét szolgáltatja.

1937. évi gazdasági bevételek:

Szarvasmarha, ló-, sertésenyésztésből	13.189,51 P
Mezőgazdasági termények	4.272,60 „
Kert, szőlő	191,88 „
Különféle	461,12 „

Összesen: 18.115,11 P

A gazdasági épületek a szükség szerint pótolva lettek, illetve megfelelően átalakítást nyertek. A gazdasági felszerelés azonban még nagyon hiányos. Ezen hiányok pótlására szerencsénkre módot nyújt az új számviteli szabályzatunknak a tiszta jövedelem felhasználására vonatkozó bölcs rendelkezése.

A gabonafélék 1939. évi termésátlagai:

1. Buza	14,73 q
2. Rozs	15,93 q
3. Árpa	} 12,22 q
4. Zab	

Az iskolai gazdálkodást és a testületnek az iskola fejlesztése, vagyongyarapítása körül elért eredményeit hűen fejezi ki az alábbi 5 év összehasonlító összvágonkimutatása.

I. Iskolai összvágon

1933 év elején	248.993,17 P
1938 év végén	272.090,34 „

Gyarapodás az iskola önerejéből 23.097,17 P

II. Jövedelmi szállítmány

1933 évben	3.237,10 P
1934 „	1.200,— „
1935 „	a jövedelem építkezés és beszerzésekre fordított teljes egészében.
1936 „	
1937 „	2.500,— P
	6.937,10 P

III. Megtakarítások:

1932. és az előtti években a városi hozzájárulás a tanügyi kiadások fedezetére a természetben adottakon kívül évi 7.210,01 P

1933 évtől a városi hozzájárulás évi átlagösszege 3.500,— P

Megtakarítás	3.710,01 P
6 éven át	22.260,06 P
Összesen: I.	23.097,17 P
II.	6.937,10 „
III.	22.260,06 „
	52.294,33 P

A városi bérelt föld után az elszámolástól függetlenül 5 éven keresztül holdankint 200 kg buza árának átszámított értéke címén, circa 7000 P-t fizetett be az iskola a város pénztárába.

Testvéri látogatás a szomszédban

Egy heti tanfolyamozás után a szabadságom hátralevő néhány napját arra használtam fel, hogy a szomszédos testvér-iskolákat meglátogassam.

Első utam a debreceni II. számú iskolához vezetett, ahol az igazgatót éppen nagy munkában, cséplési előkészületekben találtam. A sok munka közben is készséggel mutatott meg mindent, adott felvilágosításokat és szívesen hallgatta életemnek azt a mozzanatát, melyben elhatároztam, hogy erre a pályára lépek és kiképzésem után ezen a — talán rögzös — pályán szolgáljam hazámat. A látottak és főképpen a hallottak alapján nagyon sokat tanulhattam. Ezt az eredményt, ami itt van, valóban csak nagy szorgalom, tudás és tapasztalattal lehet elérni, melyből igyekezett vezetőm ez alatt a rövid idő alatt is minél többet átadni nekem. Sajnos, nem sokáig gyönyörködhettem az iskolában, mert a délutáni vonattal tovább utaztam Hajdúszoboszlóra.

Ezen a napon már csak kívülről láthattam az iskolát, ami gyönyörű helyen van és a híres gyógyfürdő ezer és ezer vendégének büszkén hirdeti, hogy Magyarországon ilyen iskolák is vannak. Sajnos, még ma sem ismerik sokan ezeket az iskolákat, pedig éppen ez a gazdasági iskolatípus az, amelyik teljesen magyar eredetű.

Másnap délelőtt néztem meg belülről. Az igazgatót nem találtam otthon, a városban volt elfoglalva és így csak a déli órákban találkozhattam vele, de a kartársnők — kik közül az egyik évfolyamtársam volt — mindent megmutattak. Itt is a komoly munka eredményét láthattam. Délután

az ifjú kartársnővel megnéztük a gazdasági szaktanítók „Rádly“ üdülőházát is, mely a fürdőhöz és iskolához egyaránt közel van. De lelkileg közel vannak egymáshoz az ott üdülő kartársak is, mert olyan meghitt, kedves, családias az egész háznépe, hogy valóban otthon érezhetik magukat mindnyájan.

Következő nap délelőttjén érkeztem a már Kecskeméten is sokat emlegetett híres berettyóújfalui iskolába. Itt is, mint mindenütt, oly meleg fogadtatásban volt részem, amire elindulásom előtt talán nem is számítottam. Az igazgató ott hagyva sürgős munkáját, maga mutatott meg mindent. Elviitt a gazdaság legtávolabbi helyére is és mindenütt szakavatottan magyarázott. Valahogy úgy éreztem, hogy ez a szíves magyarázat nem csupán egy látogatónak szól, hanem a fiatal testvérnek, akit eddig még nem ismert, de most őszinte szeretettel fogad, megmutat mindent, hogy a „családi birtokot“ megismerje az új családtag, hogyha egy ilyen birtok vezetése valamikor a fiatal tagnak kezébe kerül, ne érje szégyen ezt a már érdemeket szerzett családot.

Fiatalkartársak, évfolyamtársak! Mindannyiatoknak ajánlom, ha alkalmatok van ilyen látogatásokra, tegyétek meg. Ezekben a tanulmányutakon nemcsak azt a tudást gyarapíthatjuk, melyet a közösen eltöltött évek alatt szerezhettünk, hanem megismerjük a kartársakat, a mezőgazdasági népoktatás multját, jelenét és csak így bizhatják reánk majd nyugodtan az idős kartársak a jövő intézését.

Nyirbátor.

Báthly László.

Gazdasági tanításvázlatok

(Egyszerű tanításminták a székesfehérvári mezőgazdasági népiskolában megrendezett gazdasági irányú pedagógiai szeminárium anyagából)*

Közi: **Baltoni Béla.**

III. fiúosztály.

Tantárgy: Olvasmánytárgyalás, történelem.
1/2 óra.

Tananyag: A magyar mezőgazdaság ókora.

Tárgyi cél: A gazdálkodás történeti fejlődésének megismertetése.

Nevelési cél: Az ösfoglalkozáshoz való ragaszkodás tudatosítása.

Szemléltetési eszközök: ősi magyar eke, Rá-

kóczi korabeli eke, vázlatszavak, ősi szántás képe, térkép.

A gyakorlati élettel való kapcsolatok: A mai magyarság megélhetésének is a mezőgazdaság az alapja, épügy mint 2000 év előtt.

A tanítás részletes vázlata:

Előkészítés: Érdeklődéskeltés: Mi a te édesapád foglalkozása? (Földműves) és a tiéd? (Szintén). — Hát te mit dolgoztál ma reggel? (Állatok)

körül foglalkoztam.) — Melyik foglalkozási ágból van a legtöbb? (Földművelőből.) — Nemcsak itt van ez így Fehérváron, hanem a falukban még inkább.

Probléma · Vajjon mi lehet annak oka, hogy nálunk a legtöbb ember földműveléssel foglalkozik? **Célkitűzés**: Kutassuk ennek okát.

Tárgyalás: I. *Hazánknak a földművelésre való alkalmassága*: Nézzétek hazánk képét! (Kérdve-kifejtéssel.) A közepe egészen sík, a folyók völgyében áldott jó föld terül el. — Ez a termékeny föld önként kínálkozik földművelésre és a magyar ember ezt a foglalkozást szereti, ahol semmi sem korlátozza (szabadág-szeretet érzése), nem a poros, füstös gyarakat. Ehhez szokott hozzá ezer éven át. (Áthajlás.)

II. *A magyarság mindenkor mezőgazdasággal foglalkozó nép volt*: (megbeszélés a történelemből tanultak alapján) Vereckei szoroson bejött őseinknek — azonkívül, hogy vitéz harcosok voltak — mi volt a foglalkozásuk? (Állattenyésztés, halászat, vadászat.) Vigyázzunk fiúk, nem voltunk teljesen nomád nép! (Ősi szántás szemléltetése.) — Mikor szűnt meg a nomádizálás? (Találgatás, gondolkodásra készítés.) — Szent István kényszerítette be a magyarságot a „romlott levegőjű“ kőházakba s mi volt ennek következménye? A ház körül kertet műveltek az asszonyok, a férfiak pedig szántás-vetéshez szoktak. Mi volt az oka a nyugati kalandozásoknak? A gabonahiány. A törzsi szervezet bukásával azonban a nomád pásztorok diadalt aratott a földművelés. (Ősi eke szemléltetése.) — A gazdálkodás célja azonban más volt mint ma. Nem bérfizetéses szolgák voltak a gazdaságokban, hanem jobbágyok és

rabszolgák. Közös családi gazdaságot alkottak, amely minden terményét felhasználta, eladásra nem került. — A földesúr földjéből kaptak telket a jobbágyok 32—40 holdat s ennek fejében heti 2—3 napot dolgoztak—robotoltak a földesúr földjén. Adtak ezenkívül a terményeikből 10-edet—dézsmát. Békésen megélték ebben a zárt családi gazdaságban (kölcsonös egymásra utaltság megértése) mindkét fél jól járt, mert a jobbágy terhe mai értékben nem tett ki 70—100 P-nél többet.

A gazdálkodáshoz azonban nem elegendő a szántóföld, még másmi!ylen földekre is szükség van? (Értelemfejlesztés, kérdés-geté) Legelőre és erdőre van szükség. Ezért a jobbágyoknak legeltetési, makkoltatási és faizási joga volt a földesúr legelőin és erdejében. Látjuk így, hogy a *családi gazdaságban* (vázlatszótáblára) nem volt szükség pénzre. Ejnye, ki tudja, volt már akkor pénz? (Tínó, dénár.)

Rendszerezés. A földműveléssel való foglalkozásnak tehát hazánkban kétfős oka van: I. az erre igen alkalmas földek és II. az, hogy a magyarságnak ez ősi foglalkozása. A román pásztorok, az angol hajós, a német iparos s i. t. (kapcsolat a földrajzzal), — mi magyarok, főként földművelők vagyunk, lakosságunk 55 százaléka őstermelő.

Befejezés. *Összefoglaló elmondats*: Miért alkalmas hazánk földje a mezőgazdálkodásra? Mi volt az ősmagyarok foglalkozása? Milyen volt a gazdálkodás rendszere? *Elmélyítés*: Mikor szűnt meg a jobbágyság? Mennyiben jobb, vagy rosszabb a mai helyzet? *Kereseti gazdaság* (vázlatszót) került a családi gazdaság helyébe. (Itélőképesség fejlesztése.) Szabadság, önállóság elvének öntudatosítása.

A magyar mezőgazdasági oktatás történeti fejlődésének statisztikai vázlatja

Összeállította: **Balaton Béla**.

Hazánk iparosodásának különösen a világháború óta történt fokozódása a mezőgazdasági jelleg rovására időszerűvé teszi annak vizsgálatát, vajjon e folyamatban — mely elsősorban és kétségtelenül a népszaporulatban és a szükségletek növekedésében leli okát — mekkora része van a mezőgazdálkodás irányító szellemének: a *szakoktatásnak*. Ennek az oktatásnak színvonaláról, megfelelő, illetve meg nem felelő voltáról meddő dolognak látszik elmélkedni és csak bő vitára szolgálna kiinduló pontul, a vizsgálatnak azonban, ha mennyiségekről is szó van, exakt módját nyújtja a matematikai módszer és legalább a mérhetőkre vonatkozólag abszolút értékű eredményt ad. A

gyors és könnyű áttekintés, továbbá a rövidség és egyszerűség érdekében beszámolok dióhéjban a magyar mezőgazdaság fejlődéséről csak a lényegre vonatkozó vázlatos és távolról sem kimerítő történet-statisztikai adatokkal. A tanulság azok áttekintése után mindenki számára hozzáférhető.

* * *

Gazdasági ismereteket iskolában tanítani meglepően későn kezdtek nemcsak Magyarországon, de az egész világon. Bár a honfoglaló ősök a köztudat véleményétől eltérően már nem barangoló nomád pásztorok voltak, hanem megtelepülő állattenyésztő és földműves nomádok és már a Meotisz partján foglalkoztak földműveléssel, első-

szóban rabszolgáikkal végeztetvén a szabad emberhez nem méltó foglalkozást. Ha Hering Ewaldnak zseniális megállapítása szerint az ösztön voltaképpen fajemlékezet, akkor ösztönösnek kell tartanunk a kapa-kaszaforgató néppel szemben megnyilatkozó lekicsinylést és e foglalkozástól minden szépsége ellenére való eltávolodást. A gazdasági szakoktatásnak ma úgy, mint a múltban a népi befogás és gondolkodásmód elveivel kellett szellemharcát megvívnia. Ezért az első nyomok országunkban e téren csak a XVII. század második felében találhatók.*)

Mezőgazdasági előadások a nagyszombati egyetemen (Pázmány Péter alapítása) 1635-től.

Mezőgazdasági előadások a sárospataki főiskolán (Loránffy Zsuzsanna alapítása) 1650-től.

Mezőgazdaságtan (Oeconomia ruralis) tanítása a budai, majd pesti egyetem tanszékén 1777—1818.

Katonai nevelőintézetek (scholve equestres) Tallóson és Szempben 1764-től.

(Esterházy Ferenc és Miklós grófok) Tatán 1765-től, (hg. Migazzy Kristóf érsek alapítása) Vácott 1786-tól.

Gyakorlati gazdasági kert. Tessedik Sámuel Praktico oeconomieum institutum-ja Szarvason 1780—1795. 1797—1806.

Georgicon Festetich György gr. alapítása Keszthelyen. 1797—1848.

A kontinens első gazdasági tanintézete**) 8 fakultással:

tudományos gazd. iskola,
paraszt-iskola,
pristald-eum,
erdész- és vadásziskola,
kertésziskola,
mérnökiskola,
ménestmesteri és lovásziskola,
gazdasszonyi iskola.

Kis mezőgazdasági iskola Nagyszentmiklóson. (Nákó Kristóf alapítása) 1799—1855.

Kis mezőgazdasági iskola Nagyszentmiklóson. (mint magániskola) 1864—1887.

Kristóf intézet m. kir. földművesiskola (állami kezelésben) 1888—1918.

Gazdasági tanintézet, majd m. kir. gazdasági akadémia Magyaróvárott. (Albert Kázmér hg. alapítása) 1819-től napjainkig.

Gazdasági tanintézet Rohoncon (Károlyi Lajos, Batthyány Guszláv és Kázmér grófok alapítása) 1839—1841.

A téli gazdasági iskolák őse.***)

*) A hallei egyetem mezőgazdasági tanszékét 1727-ben állították fel.

**) Albert Thaer „a mezőgazdaság atyja” csak 1802-ben alapította Cellében a gazdasági tanintézetet.

***) Bz első német Winterschule alapításának éve: 1860. (Baden).

Mezőgazdasági tanszék (néptanítók részére) Nagykőrösön. 1845—1850.

Földműves iskola (parasztgazdák részére) Elemén. 1845—1848.

Földműves iskola Szökehalmon. 1846—1848.

Mezőgazdasági tanszék a Kir. József Műegyetemen. 1858—1888.

Országos Erdészeti és Gazdasági Tanintézet, majd m. k. gazd. akadémia Keszthelyen 1865-től napjainkig.

Országos Gazdasági Felsőbb Tanintézet, majd m. k. gazd. akadémia Debrecenben 1868-tól napjainkig.

Gazdasági Tanintézet, majd m. k. gazd. akadémia Kolozsmonostoron 1869—1918.

Gazdasági Tanintézet, majd m. k. gazd. akadémia Kassán 1874—1918.

*

1874. Királyi decretum a szakoktatást alsó-, közép- és felsőfokú tagozatra osztja.

*

Az alsófokú mezőgazdasági szakoktatás fejlődése.

Gazdasági irányú ismétlő népiskolák az 1868. évi XXXVIII. t. c. 50. és 55. §-ai alapján kiadott 130.700/1902. sz. utasítás szerint.

Gazdasági irányú továbbképző népiskolák az 1921. évi XXX t. c. alapján kiadott 130.700/1922. sz. utasítás szerint.

Számuk változó: 700—1500 között.

Szaktanítás gazdasági ismétlő iskolák az 1868. évi XXXVIII. t. c. 50—55. §-ai alapján. (66.569/1902. sz. rendelet.)

Önálló gazdasági népiskolák az 1921. évi XXX. t. c. szerint (130.700/1922. sz. végrehajt. utasítás.)

Mezőgazdasági népiskolák a 109.388/1938. IX. sz. VKM rendeletnek megfelelően.

87 iskola Nagymagyarországon 1914-ben.

47 iskola Csonka-Magyarországon 1921-ben.

A megszervezés éve szerint:

Békéscsaba, Hajduszoboszló	1898
Hatvan, Kiskundorozsma, Makó, Mezőtúr, Nádudvar	1899
Csongrád, Heves, Nyirbátor, Szolnok	1900
Derecka, Gyöngyös	1901
Békés, Csanádpalota, Dunaföldvár, Fegyvernek, Kunszentmárton, Lajosmizse, Mezőberény	1902
Berettyóújfalú, Debrecen I., Moson, Tóváros	1905
Kunmadaras, Nagykőrű, Szeghalom, Székesfehérvár, Turkeve	1906
Eger, Kaba	1907
Debrecen II., Jászberény, Komádi, Szekszárd	1908
Déaványa, Kisújszállás, Tiszaföldvár	1909 és 1910
Kiskunfélegyháza, Monor	1912
Kiskunhalas,	1913
Kalocsa	1917
Abony	1923

- Gyoma, Szeged-Alsóközpont, Szeged-Szatymaz 1928
 Cegléd, Köröstarcsa, Nagybajom 1929
 Szeged-Röszke, Szeged-Felsőközpont 1930—1931
 Kecskemét 1937
 Nagykőrös, Hajdúböszörmény 1938
 Csorna, Mezőkövesd, Kaposvár stb. (szervezés alatt)
M. Kir. Földműves Iskolák, majd m. kir. mezőgazdasági szakiskolák:
 Istvántelek (Budapest mellett) 1891-től Székesfehérvári Kertészképző Iskola 1875—1891
 Zsitvaujfalu 1895-től Kecskemétre áthelyezve 1883—1895
 Ada, Rimaszombat (a cseh megszállás alatt is fennállottak) 1884
 Csákova, Szentimre 1886—1918 és 1936
 Algyógy: „Kun Kocsárd” székely földműv. iskola 1892—1918
 Pápa 1893
 Kecskemét, Lugos 1895
 Jászberény, Hódmezővásárhely, Békéscsaba 1896
 Szabadka, Komárom 1898
 Karcag (a megszüntetett debreceni helyett) 1899
 Breznóbánya, Szilágysomlyó 1901
 Csikszereda 1904
 Nagykálló, Kisszeben 1911 és 1912
 Árvaváralja: kisebb gazg. isk. tótnyelvű Torda: „ „ „ (Szabó J. alapítása) 1912
 Beszterce (szász társulati iskola) 1884—85-től kezdve téli gazdasági iskola 1870—1884
 Brassó (szász) 1885-ben földvára áthelyezve 1871
 Medgyes Erdélyi Gazd. Tanintézet 1871
 Nagyszebeni tangazdaság (cselédképző) 1886
 Csákvár: (gr. Esterházy M. Móric alapítása) 1891—1915
 Liptóújvár (tót) 1884-től Rimaszombatra helyezve 1871—74
 A fentiek kivül 1900-tól 1914-ig:
1. Vincellér iskolák,
 2. Rétmesteri iskola,
 3. Kertészeti iskola,
 4. Tejgazdasági szakiskola
 5. Erdőri,
 6. Kermunkás iskolák,
 7. Mezőgazdasági — háziipari iskolák és tanfolyamok,
 8. Tejmunkásképző iskola,
 9. Tejgazdasági iskolák (tanfolyamok) földműv. iskolákban,
 10. Gyógykovács-tanfolyamok az állatorvosi főiskolán,
 11. Különféle gazd. tanfolyamok (baromfi-tenyésztési, háztartási és méhtenyésztési, sajt- és vajkészítési, pincemesterei, háztartási, gyümölcsfeldolgozási, faoltási, útfásítási, szőlészeti, gépkezelői, patkolási)
 12. Vándorelőadások és gazd. vándortanárok (22-en)
13. Tanulmányi Kirándulások gazdák részére.
M. kir. mezőgazdasági szakiskola és tejgazd. szaktanácsadó állomás Csermajor, (Esterházy M. hg. alapítása) 1920
M. Kir. Tejipari Mezőgazd. Szakiskola, Csermajor 1932
M. Kir. Mezőgazd. Szakiskola és Gazd. Szaktanácsadó, Kehida, Szekszárd 1929—1930
Vitézi Rend Gazdaképző Iskolája, Örkény 1926
Jelenleg működnek m. kir. mezőgazdasági szakiskolák: Békéscsabán, Csermajorban, Hódmezővásárhelyen, Jászberényben, Karcagon, Kehidán, Nagykállón, Pápán, Rimaszombatban, Szekszárdon.
M. kir. téli gazdasági iskolák és mezőgazdasági szaktanácsadó állomások: Szervezésük a világháború utáni időben történt.
Jelenlegi iskolák állomáshelyei:
 Balassagyarmat, Mohács,
 Berettyóújfalu, Munkács,
 Csongrád, Nagykőrös,
 Gönc, Siklós,
 Győr, Szentés,
 Hajdudorog, Szentlőrinc,
 Kaposvár, Székesfehérvár,
 Kisvárd, Szombathely,
 Komárom, Sáropatak,
 Kiskunhalas, Jánoshalma,
 Mezőkövesd, Ráckeve.
M. Kir. Háztartási Vándortanfolyamok és Szaktanácsadó állomások I.—IV. 1921
M. Kir. Gazdatanácsadó állomás, Berettyóújfalu 1935
M. Kir. Tejipari Tanfolyamok, Csermajor 1920
M. Kir. Kiszádalányképző Tanfolyam Barca (Kassa mellett) 1939
A mezőgazdasági szakoktatás fejlődése:
Gazdasági szaktanítóképző intézet, Komárom 1910—1914
Gazdasági szaktanítóképző intézet, Kecskemét (1923—26. években szünetel, 1928-tól m. kir. gazd. szaktan.-int.) 1910—1936
„Dr. Darányi Ignác” M. Kir. Gazdasági Szaktanítóképző Intézet, Kecskemét 1936 és m. kir. mezőgazd. (háztartási) szaktanácsadó állomás
Tejipari üzletvezetői tanfolyam, Lánepusztán a a tejgazd. szakiskolában 1890—1914
M. kir. háztartási iskola, Putnok 1912—1924
M. kir. gazdasági felsőlednynevelő-intézet, Putnok 1924
M. kir. mezőgazd. szakiskola, Csermajor 1932
Gazdasági tandri tanszékek a tanítóképző-intézetekben (jelenleg 9) 1896.
Róm. kath. Felsőmezőgazd. Iskola (1925—1936.) Róm. kath. Középfoku Gazd. Tanintézet (1937-től) Gyöngyös 1925.
M. kir. áll. felsőmezőgazd. iskolák (1923—1936.) M. kir. áll. középfoku gazd. tanintézet (1937-től) Békéscsaba 1923,

Kísérleti reform. polgári iskola (1912—1922)
M. kir. áll. felsőmezőgazd. iskola (1922—1936.)
M. kir. áll. középfoku gazd. tanintézet (1937-től)
 Orosháza 1912.

M. kir. felsőmezőgazd. iskola (1936—37.)
M. kir. középfoku gazd. tanintézet (1937-től)
 Kecskemét 1936.

Székesfővárosi községi felsőmezőgazd. iskola
 (1926—1936.) *Székesfővárosi községi középfoku*
gazd. tanintézet (1937-től) Budapest 1926.

M. kir. áll. felsőmezőgazd. iskola (1927—
 1936.) *M. kir. középfoku gazd. tanintézet* (1937-
 től) Szarvas 1927.

M. kir. középfoku gazd. tanintézet Székes-
 fehérvár 1938.

Amizoni Országos Magyar Nőnevelő Intézet
 1902.

A felsőfoku mezőgazdasági szakoktatás fejlődése :

Gazdasági tanintézet (mint magánintézet
 1918—49.) Cs. és kir. áll. (német nyelven 1850—
 69.) *M. kir. gazd. felsőbb tanintézet* (1869—74)
 Magyaróvár 1818.

M. kir. gazd. akadémia (1874-től)
 Orsz. gazd. és erdészeti tanintézet (1865—
 68.) Felsőbb gazd. tanintézet (1869—74) *M. kir.*
gazd. tanintézet (1875—1905.) Keszthely 1865.

M. kir. gazd. akadémia 1906-tól.
 Országos gazd. felsőbb tanintézet (1866—
 1876.) *M. kir. gazd. tanintézet* (1876—1906.) Deb-
 recen 1868.

M. kir. gazd. akadémia 1906-tól.
 Gazd. tanintézet (1869—1905.) *M. kir. gazd.*
akadémia (1906—1918) Kolozsmonostor 1869—
 1918.)

M. kir. gazd. tanintézet (1874—1905.) *M.*
kir. gazd. akadémia (1906—1918.) Kassa 1874—
 1918.

M. kir. felsőtejjgazdasági és tejipari szaktan-
folyam, Magyaróvár 1926.

Gazd. tanfolyam vízmérnökök számára, Ma-
 gyaróvár 1910.

Kir. Magyar Tudományegyetemi Közgazdaság-
 tudományi kar (1920—1934.)

M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaság-
tudományi Egyetem Mezőgazdasági Karának Me-
zőgazdasági Osztálya (1934-től) Budapest 1936.

Gazd. szaktanárképző intézet (a m. kir. József
 nádor Műegyetem Közgazdaságtudományi Karának
 kebelében) Budapest 1936.

Különleges szakoktatási intézmények

(a m. kir. Földművelésügyi Miniszter fennhatósága
 alatt) :

I. Erdészeti szakoktatás.

M. kir. Erdőri és Vadőri iskola. Esztergom
 és Szeged (Királyhalom.)

II. Kertészeti szakoktatás.

M. kir. Kertészeti tanintézet. Budapest.

Budapest Székesfővárosi Községi Kertészsképző
 Iskola, Budapest.

M. kir. Kertmunkásképző Iskola, Baja.

Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara Kert-
 munkásképző Iskolája, Kecskemét.

III. Szőlészeti és borászati szakoktatás.

M. kir. Felsőbb Szőlő és Borgazdasági Tan-
folyam, Budapest.

M. kir. Szőlészeti és Borászati Szakiskola,
 Budafok, Eger, Kecskemét, Sopron, Tarcál.

Népies szőlészeti és borkezelési tanfolyamok.
 (3 nap, 2 hét.)

IV. Baromfitenyésztési szakoktatás.

Baromfitenyésztési tanfolyamok. (10 nap, 3
 hónap, 1 év.) Gödöllő.

V. Méhészeti szakoktatás.

Méhész munkásképző tanfolyam (2 év) Gödöllő.
 Méhészeti továbbképző tanfolyam (3 nap)
 Gödöllő.

Időszaki méhészeti tanfolyam (3—4 nap)
 Gödöllő.

Mezőgazdasági oktatási intézmények az 1939. évben.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter fennhatósága alatt			
A z i n t é z m é n y			
fokozata	száma	e l n e v e z é s e	oktatási időtart.
felső	1	Egyetemi mezőgazd. osztály	4 év
"	1	" gazd. szaktanárképző	1 "
közép	5	Középfokú gazd. tanintézet	4 "
"	1	Nőnevelő intézet	3 "
alsó	54	Mezőgazdasági népiskola	3 "
"	1200	Gazd. továbbképző "	3 "
A földművelésügyi m. kir. miniszter fennhatósága alatt			
A z i n t é z m é n y			
fokozata	száma	e l n e v e z é s e	oktatási időtart.
felső	3	Gazdasági akadémia	3 év
"	1	Tejgazd. és tejip. tanfolyam	1/2 "
"	1	Felsőbb szőlő és borg. tanf.	1 "
közép	1	Gazd. szaktanárképző int.	2 "
"	2	Középfokú gazd. tanintézet	4 "
"	1	Gazd. felsőbb leánynev. int.	3 "
"	1	Dohánytermelési tanfolyam	1 "
"	1	Tejgazd. és tejip. tanfolyam	1 "
"	1	Kertészeti tanintézet	4 "
alsó	1	Kertészeti tanintézet	1 "
"	9	Mezőgazd. szakiskola	2 "
"	26	Téli gazd. iskola	2 "
"	1	Gazdaképző iskola	2 "
"	1	Kisgazdálányképző iskola	1 "
"	6	Háztartási vándortanf.	6 hét
"	vált.	Téli gazd. tanfolyamok	váltakoz
"	12	Egyéb szakiskola	"
"	vált.	" különleges tanf.	"
"	1	Gazdatanácsadó állomás	állandó

H I R E K

— A „MTEESz“ elnöki tanácsa Budapesten június hó 27-én ülést tartott és elhatározta, hogy sürgős lépéseket tesz annak kieszközlésére, hogy a tanári és tanítói státusban az 1932. évben elvesztett egy évi előmeneteli idő az automatikus előlépéseknél beszámíttassék és így az előmenetel eredeti rendje visszaállíttassék. Foglalkozott továbbá a megszüntetett kor pótlékok helyett működés; pótlék rendszeresítése, továbbá a kezdő tanári tanítói szolgálati viszony méltányos rendezésének kérdésével. Országos egyesületünket az elnöki tanácsban Pignicky Ferenc elnök képviselte.

— **Évzáró ünnepély a békési gazdasági iskolában.** A békési gazdasági iskola az idén eredeti módon és ünnepélyességgel fejezte be a tanévet. Az ünnepélynek a módja teljesen újszerű volt, mert szabadképpen a diszkertben felállított hatalmas emelvényen esti villany és reflektorok fényében zajlott le az ugyancsak különleges ünnepi műsor. Egészen filmszerűen peregtek le a számok. Tökéletesített televíziós rádió közvetítéseiben. A rádió egymásután mondta és mutatta be a különböző helyszíni közvetítéseket a színpadon egy kis iredenta szindarab, mely erdélyi magyar csizmadia műhelyében játszódott le, majd külföldön szereplő magyar táncosok, énekszámok, mókák. Azután a távozó növendékek bucsuzása következett. Az egyes helyszíni közvetítések közben a rádió helyi és világi hírekkel szórakoztatta a közönséget. Az előadás nagy számu közönség jelent meg úgy a növendékek hozzátartozói mint az intelligencia köréből és élvezte a produkciót, melyhez hasonlót a békési közönség még soha sem látott. Az ünnepély előkészítése sok gondnal és fáradtsággal járt, melyből a tantestület minden egyes tagja kivette a részét, de különösen nagy Pornói István érdeme, ki a kétszólamu énekeket, szindarabot betanította és az egész előadás eredeti beállítását és rendezését is jórészt maga végezte. Ugyancsak nagy része volt a sikerben Szabó Sarrótnak ki a kettős és tízes csoportos táncokat tanította és mutatta be. Az ünnepély az egész közönségben kedves érzelmeket váltott ki. Ilyen ünnepélyekre a jövőben is szükség van, mert ez az iskola közelebb hozza a szülőkhöz és a nagyközönség is megismeri és megtanulja megbecsülni azt.

— **Eötvös-alap közgyűlése.** A Magyarországi Tanítók Eötvös-alapja 64. évi közgyűlését, július 5-én, a Tanítók Ferenc József Háza nagytermében tartotta. A közgyűlést a választmánynak és az Országos Osztóbizottságnak gyűlése előzte meg. A választmány ülésén és a közgyűlésen Rákos István, az Országos Osztóbizottság ülésén Farkas Gyula elnökölt. A közgyűlés a főtitkári jelentéssel, zárószámadással, költségvetéssel, foglalkozott jutalmakat és segélyeket folyósított.

— **Milyen esetben fizetődik ki a gyümölcs-termesztés?** Erről ír a Növényvédelem és Kertészet legújabb száma. Ismerteti az őszibarackfa nyárvegi nyelését, a különböző gyümölcsfa-permetező szerek lényegét és előállítási módját, a szilva férgesedése elleni védekezést, a madarak hasznát a gyümölcsösben, a zöldséges kert talajának racionális kihasználását, a szamóca ültetését és terméketlenségeinek okait, az idejében abnormális hőségnek a gyümölcsre való hatását stb. A dusan illusztrált színes gyümölcsképet is közlő két szaklapból a „Növényvédelem“ kiadóhivatala (Budapest, V., Vécsey-u 4.) e lapra való hivatkozással díjtalanul küld mutatványszámot.

— **A koponyatorzítás történetéről,** nagyfejű és kutyafejű emberekről ad értékes, számos képpel diszitett cikket Bartucz Lajos, a kiváló antropológus a Buvár augusztusi számában. Kendi Finály István Cook kapitány 1772-i expedíciójának megmaradt konzervjeiről és azok vizsgálatáról számol be. Gazdag képsorozatban mutatja be Fejős Pál a tigris életét. Dezső Loránt a világegyetem koráról, Lenthossék Mihályné a lélek székhelyéről, az agyról, Melly József a kórházak multjáról és jelenéről, Gortvay György a munkásifjuság üdüléséről, Tóth László és Wagner János állattani érdekességeiről ír. Urbányi Jenő a leggyakoribb lábbetegséget ismerteti. Szmodits Kázmér tanulmányának címe: Boltozatépítés régen és ma. Trócsányi Zoltán régi augusztusi árvizekről, Tasnádi Kubacska András Izland vulkános földjéről irt az augusztusi Buvárba. A nagyobb cikkek mellett ezt a számot is sok kisebb közlemény és tudományos hír élénkíti. A Cavallier József dr. szerkesztésében és a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő folyóirat általános népszerűsége a magyar olvasók magas műveltségét bizonyítja.

Vesszősi József nyomdai műintézet
Kiskunfélegyháza, 1939—2198.